

LINGVISTIKAOLÜMPIAADI
EELVOORU ÜLESANDED

10. veebruar 2018

Lahendamiseks on aega 3 tundi

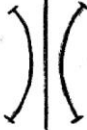
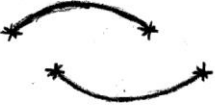

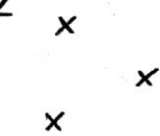
ÜLESANNE 1 (10 punkti; autor Joonas Jürgen Kisel)

Igbo keelt kõneleb Kagu-Nigeerias ja Ekvatoriaal-Guineas hinnanguliselt 24 miljonit inimest. Tänapäeval kasutatakse selle kirjapanemiseks ladina kirja, ent varem kasutasid kohalikud *nsibidi*-nimelist sümbolkirja. *Nsibidi* jaotus algselt kaheks: avalikku, argist versiooni oskas enne ladina kirja tutvustamist suur osa igbodest, aga tänapäevaks on see suuresti unustusse vajunud; teist versiooni kasutavad kohalike salatihingute liikmed ja see on tänini elujõuline.

On teada, et sümboliga tähistatakse *nsibidi*'s mõistet „mees“.

A. Vii *nsibidi* sümbolid kokku nende vastetega.

- a. armastus
- b. juur
- c. koosolek
- d. kõne
- e. matšeete¹
- f. naine
- g. puu
- h. sõda
- i. sõdalane
- j. sõna
- k. vaidlus
- l. vihkamine

1		2	x	3	
4		5		6	
7		8		9	
10		11		12	

B. Mõttesta lähemalt lahti pildid 3, 9 ja 12.

¹ Suur nuga võsa või suhkruroo raiumiseks.

ÜLESANNE 2 (20 punkti; autor Miina Norvik)

Poonpei keel on Austroneesia hõimkonda Mikroneesia keelte hulka kuuluv keel, millel on umbes 31 000 kõnelejat. Suurem osa kõnelejaskonnast elab Pohnpei saarel, mis on üks Karoliinide saartestikku kuuluvatest saartest Mikroneesias. Otsetõlkes tähendab *Pohnpei* 'kivialtari peal'. Poonpei keelt pannakse kirja ladina tähtedega, ortograafia arendasid välja saksa misjonärid.

A. Täida lüngad.

1. lepin	sillep	'kolm puupulka'
2. kisin keh	riakis	'kaks väikest bataaditükki'
3. seri	emen	'üks laps'
4. tehn doaropwe		'seitse paberilehte'
5. kisin tuhke	pahkis	'neli väikest puutükki'
6. dipen mei	riadip	'kaks viilu leivapuuvilja (<i>breadfruit</i>)'
7.	aramas aka	'üks rida inimesi'
8. kidi	isimen	'seitse koera'
9. tehn tuhke	riete	'kaks puulehte'
10.	sika rielep	'kaks sigaretikoni'
11.	pilein pahdip	'neli plaatani-laastu' (<i>plataan</i> – teat. lehtpuu)
12. kahngen	nih silka	'kolm rida kookospalme'

B. Kirjuta poonpei keeles.

1. kaks siga ('siga' – *pwihk*)
2. neli puulehte
3. kolm last

C. Selgita lahendust!

ÜLESANNE 3 (20 punkti, autor Axel Jagau)

Akadi keel (teise nimega assüüria-babüloonia keel) on surnud semi keel, mida tuntakse põhiliselt Mesopotaamias asunud Akadi riigi (2334–2154 eKr) keelena. Kirjasüsteemina kasutati sumeritelt üle võetud kiilkirja. Lõplikult kadus akadi keel alles 3. sajandil.

Hääldusest: \bar{a} , \bar{e} , \bar{i} , \bar{o} ja \bar{u} on pikad vokaalid, q on kurgus hääldatav k -laadne häälik, z ja w on nagu inglise keeles.

A. On antud eestikeelsed fraasid ja nende akadikeelsed tõlked suvalises järjestuses.

Leia vastavused (kirjuta sobiva akadikeelse fraasi number eestikeelse fraasi järele).

a. kivi	1. ekal šarrim
b. kuninga palee	2. kak šarrim
c. kuninga relv	3. aban mārīm
d. laeva isand	4. bēl eleppim
e. laeva osa	5. bēlet bītīm
f. maa	6. qašat ekallim
g. maa kuningas	7. bēl nakrim
h. maja emand	8. abnum
i. palee kaar	9. zit eleppim
j. palee värav	10. bāb ekallim
k. poja kivi	11. mātum
l. sissetulek	12. šar mātīm
m. vaenlase isand	13. qašat bābim
n. värava kaar	14. erbum

B. Tõlgi eesti keelde.

mār nakrim	
ereb mārīm	bīt bēltīm
zittum	qaštum
eleppum	šarrum

C. Tõlgi akadi keelde.

kaare osa	
kuninga maa	relv
isanda laev	vaenlane

D. Selgita lahendust!

ÜLESANNE 4 (20 punkti; autorid Natalia Vaiss, Külli Prillop)

Vana-slaavlased (nagu ka mitmed teised rahvad üle maailma) kasutasid arvude märkimisel süsteemi, mis põhines tähestikul:

А В Г Д Е Є З И Д І К Л М Н Ж О П Ч Р С Т У Ф Х Ц Ц

A. Kirjuta järgnevad arvutustehted araabia numbritega.

1. $\overline{\epsilon\iota} + \tilde{\epsilon} = \tilde{\kappa}$

2. $\tilde{\alpha} + \tilde{\beta} = \tilde{\gamma}$

3. $\tilde{\iota} + \tilde{\kappa} = \tilde{\lambda}$

4. $\tilde{\iota} \times \tilde{\kappa} = \tilde{\zeta}$

5. $\overline{\zeta\pi\eta} + \tilde{\iota} + \tilde{\beta} = \ast\tilde{\alpha}$

6. $(\tilde{m} + \tilde{\gamma}) \times \ast\tilde{\alpha} = \ast\overline{m\gamma}$

7. $(\tilde{m} + \tilde{\gamma}) \times \tilde{\rho} = \ast\overline{AT}$

8. $\tilde{\iota} \times \ast\tilde{\alpha} = \textcircled{\alpha}$

9. $\tilde{\phi} \times \ast\tilde{\alpha} = \textcircled{\epsilon}$

10. $\textcircled{\epsilon} : \textcircled{\epsilon} = \tilde{\iota}$

B. Täida lüngad sobivate vanaslaavi numbritega.

1. $\ast\tilde{\beta} - \tilde{\alpha} = \dots\dots\dots$

2. $\ast\overline{\alpha\beta} + \dots\dots\dots = \ast\overline{3\beta}$

3. $\dots\dots\dots : \tilde{\beta} = \overline{\lambda\epsilon}$

C. Selgita lahendust!

LAHENDUSED

ÜLESANNE 1 (10 punkti; autor Joonas Jürgen Kisel)

A. Vii *nsibidi* sümbolid kokku nende vastetega.

- a. armastus 5
- b. juur 3
- c. koosolek 1
- d. kõne 12
- e. matšeete² 7
- f. naine 10
- g. puu 11
- h. sõda 4
- i. sõdalane 6
- j. sõna 2
- k. vaidlus 9
- l. vihkamine 8

1		2	x	3	
4		5		6	
7		8		9	
10		11		12	x x x

B. Mõtesta lähemalt lahti pildid 3, 9 ja 12.

3 = juur. Võrreldes *puu* märgiga (pilt 11, mis meenutab kujult puud) on ka juur välja joonistatud.

9 = vaidlus. Pildil on kaks isikut ja sõnu tähistavad ristikesed (kaks isikut "pilluvad" sõnu).

12 = kõne. Pildil on mitu sõna; kõne koosneb sõnadest.

² Suur nuga võsa või suhkruroo raiumiseks.

ÜLESANNE 2 (20 punkti; autor Miina Norvik)

A. Täida lüngad.

13. lepin tuhke sillep	'kolm puupulka'
14. kisin kehpe riakis	'kaks väikest bataaditükki'
15. seri emen	'üks laps'
16. tehn doaropwe isite	'seitse paberilehte'
17. kisin tuhke pahkis	'neli väikest puutükki'
18. dipen mei riadip	'kaks viilu leivapuuvilja (<i>breadfruit</i>)'
19. kahngen aramas aka	'üks rida inimesi'
20. kidi isimen	'seitse koera'
21. tehn tuhke riete	'kaks puulehte'
22. lepin sika rielep	'kaks sigaretikoni'
23. dipen pilein pahdip	'neli plaataniilaastu' (<i>plataan</i> – teat. lehtpuu)
24. kahngen nih silka	'kolm rida kookospalme'

B. Kirjuta poonpei keeles.

4. kaks siga ('siga' – *pwihk*) **pwihk riemen**
5. neli puulehte **tehn tuhke pahte**
6. kolm last **seri silmen**

C. Selgita lahendust!

Keeles on klassifikaatorid, mille abil täpsustatakse kuju, hulka jms ja mida korratakse fraasi lõpus: *kisin* ... **-kis** 'väike tükk', *kahngen* ... **-ka** 'rida', *lepin* ... **-lep** 'pulk, koni = piklik ese', *dipen* ... **-dip** 'viil, laast', *tehn* ... **-te** 'leht'. Fraasi sõnajärg: klassifikaator + põhisõna + arvsõnaliide & klassifikaatori osaline kordus. Elusolendite klassifikaator on *-men*, mille puhul fraasi alguses eraldi klassifikaatorit pole

Arve väljendatakse eesliite abil: 1 – *e-/a-*, 2 – *rie-/ria-*, 3 – *sil-*, 4 – *pah-*, 7 – *isi-*. Sealjuures sõltub *e-/a-* ja *rie-/ria-* puhul valik sellest, milline häälik on 2. silbis: kui 2. silbis on *a/i*, siis *a-*ga variant, kui 2. silbis on *e*, siis *e-*ga variant.

ÜLESANNE 3 (20 punkti, autor Axel Jagau)

A. Leia vastavused.

a. kivi8	1. ekal šarrim
b. kuninga palee1	2. kak šarrim
c. kuninga relv2	3. aban mārīm
d. laeva isand4	4. bēl eleppim
e. laeva osa9	5. bēlet bītīm
f. maa11	6. qašat ekallim
g. maa kuningas12	7. bēl nakrim
h. maja emand5	8. abnum
i. palee kaar6	9. zit eleppim
j. palee värav10	10. bāb ekallim
k. poja kivi3	11. mātum
l. sissetulek14	12. šar mātīm
m. vaenlase isand7	13. qašat bābim
n. värava kaar13	14. erbum

B. Tõlgi eesti keelde.

mār nakrim vaenlase poeg

ereb mārīm poja sissetulek

zittum osa

eleppum laev

bīt bēltīm emanda maja

qaštum kaar

šarrum kuningas

C. Tõlgi akadi keelde.

kaare osa zit qaštīm

kuninga maa māt šarrim

isanda laev elep bēlim

relv kakkum

vaenlane nakar

D. Selgita lahendust!

Omajafraasis on omaja enne omatavat. Nominatiivi (nimetav kääne) lõpus on *-um* ja genitiivi (omastav kääne) lõpus *-im*. Kui ilma tunnusetä sõnavormi lõpus on lühikesele täishäälikule järgnev üksik kaashäälik, siis *-im/-um* ees on see kaashäälik kahekordselt, nt *ekal – ekallum*, *zit – zittum*, *šar – šarrum*. Kui *im/um*-tunnuse ees on kaashäälikuühend, siis tunnusetä vormis on nende kaashäälikute vahel sama täishäälik mis esisilbis, nt *aban – abnum*, *bēlet – bēltim*, *qašat – qaštum*.

ÜLESANNE 4 (20 punkti; autorid Natalia Vaiss, Külli Prillop)

A. Kirjuta järgnevad arvutustehted **araabia numbritega**.

1. $\overline{\epsilon\Gamma} + \overline{\epsilon} = \overline{\kappa}$

1. $15+5=20$

2. $\overline{\lambda} + \overline{\beta} = \overline{\Gamma}$

2. $1+2=3$

3. $\overline{\Gamma} + \overline{\kappa} = \overline{\lambda}$

3. $10+20=30$

4. $\overline{\Gamma} \times \overline{\kappa} = \overline{\epsilon}$

4. $10 \times 20 = 200$

5. $\overline{\zeta\pi\eta} + \overline{\Gamma} + \overline{\beta} = \overline{\ast\lambda}$

5. $988+10+2=1000$

6. $(\overline{\mu} + \overline{\Gamma}) \times \overline{\ast\lambda} = \overline{\ast\mu\ast\Gamma}$

6. $(40 + 3) \times 1000 = 43\ 000$

7. $(\overline{\mu} + \overline{\Gamma}) \times \overline{\rho} = \overline{\ast\Delta\Gamma}$

7. $(40 + 3) \times 100 = 4300$

8. $\overline{\Gamma} \times \overline{\ast\lambda} = \overline{\Delta}$

8. $10 \times 1000 = 10\ 000$

9. $\overline{\phi} \times \overline{\ast\lambda} = \overline{\epsilon}$

9. $500 \times 1000 = 500\ 000$

10. $\overline{\ast\epsilon} : \overline{\epsilon} = \overline{\Gamma}$

10. $5\ 000\ 000 : 500\ 000 = 10$

B. Täida lüngad sobivate **vanaslaavi numbritega**.

1. $\overline{\ast\beta} - \overline{\lambda} = \dots\dots\dots$ 1. $\overline{\ast\Delta\zeta\Upsilon\Delta}$

2. $\overline{\ast\lambda\beta} + \dots\dots\dots = \overline{\ast\beta\beta}$ 2. $\overline{\ast\beta}$

3. $\dots\dots\dots : \overline{\beta} = \overline{\lambda\epsilon}$ 3. $\overline{\beta}$

C. Selgita lahendust!

Tähestiku esimesed 9 tähte märgivad arve 1 kuni 9; järgmised 9 täiskümneid ning viimased täissadu. Kui tähega märgitakse mingit arvu, siis on tähe kohal kõverjoon (v.a 10 000-st suuremad arvud). Kõrvuti kirjutatud (ühe kõverjoone all olevad) arvud liidetakse; suurem arv kirjutatakse enne väiksemat, v.a teistkümned. Tuhandega korrutamist tähistab märk \ast arvu ees. 10 000 kordsete märkimiseks on ring, 100 000 kordsete märkimiseks punktiirring ja miljoni kordsete märkimiseks komaring. Seega 10 000 kordsete märkimiseks on kaks võimalust: \ast täiskümnet tähistava tähe ees või ring ümber 1-9 tähistava tähe (100 000 kordsete alternatiivsete esitusvõimaluste kohta pole näidet).